

VELENJE
1959
2019
6 let

ABECEDA MESTA

VELENJE

ABC

VELENJE
1959
2019
let

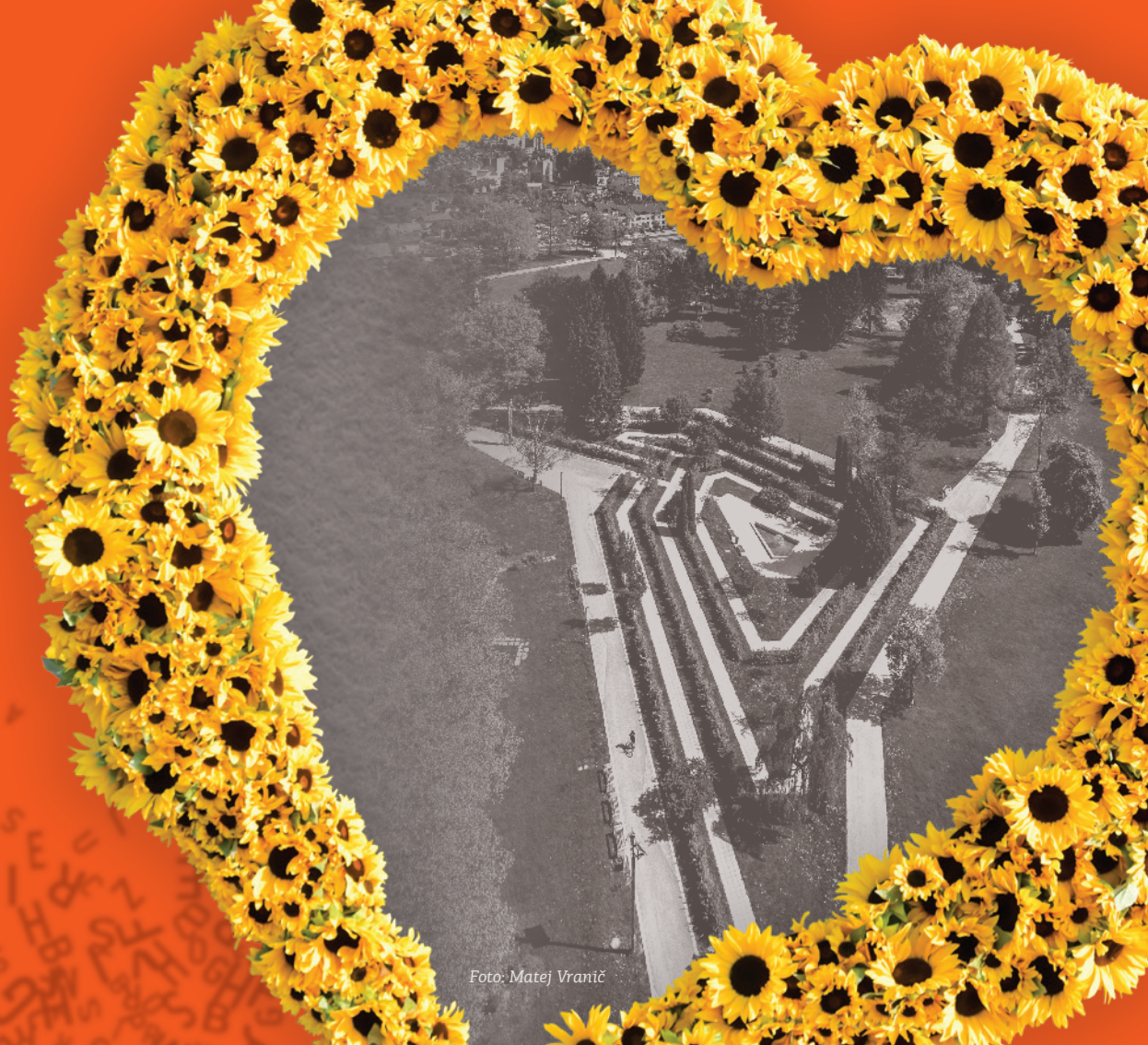

Foto: Matej Vranič

"DOBRODOŠLI V NOVEM VELENJU!
20. SEPTEMBRA BOMO VELENJSKI
RUDARJI POLOŽILI NAŠI SOCIA-
LISTIČNI SKUPNOSTI OBRAČUN
SVOJEGA DOSEDANJEGA DELA.«

Foto: Aleksander Kavčnik

Tako so snovalci modernega mesta vabili k obisku Velenja 20. septembra 1959, slavje pa se je s kulturnim programom v Ljudskem parku in ognjemetom z Velenjskega gradu začelo že dan poprej. Lahko si le mislimo, kakšna radost in vznemirjenje sta takrat prevevala mesto in njegove prebivalce! S kakšnimi pričakovanji so se Velenjčani takrat veselili prihodnosti!

Zadovoljen sem, ker lahko 60. obletnico tega dne, ki smo ga v Velenju izbrali za občinski praznik, prav tako praznujemo dovolj optimistični, z zaupanjem v ljudi in v čas, ki prihaja. Predvsem pa ponosni na naše mesto, občino, na njuno izjemno pripoved in sporočilo, na vse, kar so uspeli ustvariti naši predhodniki in tudi na vse, kar uspeva nam. Velenje je nedvomno ena tistih lokalnih skupnosti, ki znajo usmerjati svoj razvoj tako, da ob zglednem opravljanju vseh svojih nalog ves čas skrbijo za novosti in dodatne, pogosto nadstandardne storitve. V Velenju iz leta v leto izboljšujemo bivalne in delovne pogoje ter bogatimo življenje. Posebej ponosen sem, ker znamo pri nas še vedno misliti na vse in narediti za vsakogar tisto, kar najbolj potrebuje.

Letošnji občinski praznik je že osmi po vrsti, ko praznujemo tudi tako, da vam poklanjamo knjižico, s katero predstavljamo našo lokalno skupnost. Tokrat vam ob prazniku Mestne občine Velenje podarjamo »velenjsko abecedo«. Izbrali smo 60 besed in ob njih zapisali 60 informacij, zanimivosti, podatkov, kratkih zgodb ... o našem mestu za njegovih 60 let. Pospremili smo jih s fotografijami znamenitega

velenjskega fotografa Volbenka Pajka, katerega bogato zapuščino je v lanskem letu v hrambo dobil Muzej Velenje. V letošnjem letu se bomo temu fotografskemu kronistu rasti in razvoja mesta poklonili z več razstavami in tiskovinami ter ga tako (spet) približali ljudem. Predvsem pa bomo s predstavljanjem Pajkovega dela zaznamovali naših šest desetletij. Praznovali bomo torej (tudi) tako, da se bomo skušali še bolje spoznati, predstaviti, povezati, našemu mestu nekaj dati, ga graditi naprej ter se spomniti tistih, ki so ga gradili doslej. Naj bo ta knjižica spodbuda za kak obsežnejši, temeljitejši in zahtevnejši projekt – Velenjski leksikon ali Velenjsko enciklopedijo. Vabljeni k sodelovanju!

Včasih so našemu mestu rekli socialistični čudež, danes pa mu nedvomno lahko rečemo prijazno, odprto, urejeno, sodobno evropsko mesto, ki tudi v »novih časih« ostaja domačno, rahločutno in solidarno. Imamo se česa veseliti, imamo kaj praznovati!

Drage Velenjčanke, dragi Velenjčani, vse dobro vam želim!

Tebi, Velenje, pa: »Srečno iz srca!«

Bojan Kontič
župan
Mestne občine
Velenje

AFŽ

Kratika AFŽ je bila v Socialistični federativni republiki Jugoslaviji splošno znana. Bila je okrajšava za organizacijo Antifašistična fronta žensk, ki se je zavzemala za odpravljanje razlik med ljudmi. Po drugi svetovni vojni jo je zaznamovalo predvsem gibanje za pravice žensk. V Velenju pa je imela kratika AFŽ še en pomen. Po velenjskih ulicah se je, sicer bolj šušljalo kot govorilo na glas, da se v mestu nič ne zgodi brez odobritve AFŽ. In sleherni Velenjčan je vedel, da se za kratico skrivajo začetnice priimkov treh pomembnih Velenjčanov tistega časa: Ivana Atelška, »očeta« in dolgoletnega direktorja tovarne Gorenje, Alojza Fijavža, dolgoletnega direktorja velenjskega zdravstvenega doma, in Nestla Žganka, najprej direktorja velenjskega premogovnika, nato pa predsednika velenjske občinske skupščine, osrednje osebnosti povojnega razvoja Velenja.

Na fotografiji sta Nestl Žgank (prvi z leve) in Ivan Atelšek (s klobukom).

BAKLADA

Na predvečer 1. maja so v Velenju od leta 1975 do leta 1986, ko je komisija za organizacijo praznovanja 1. maja sklenila, da je treba vsebinsko zasnovo praznovanja tega dela delavskega praznika spremeniti, pripravljali baklade. V sprevodu z baklami so sodelovali rudarji, člani rudarske godbe, delavci, športniki in predstavniki različnih društev, ki so se v večernih urah zbrali na kotalkališču in v sprevodu krenili do Rdeče dvorane, kjer je potekalo »srečanje delovnih ljudi«, popestrjeno s kulturnim programom in plesno glasbo.

BALKON

Balkoni so v novozgrajenem socialističnem mestu postali pomembno vprašanje. Ker je večina stanovalcev novih velenjskih večstanovanjskih stavb prihajala s podeželja in življenja v mestu še ni bila vajena, ni bilo malo tistih, ki so balkon uporabili za vrt ali celo kot prostor za rejenje domačih živali. To seveda ni bilo skladno z ambicijo ustvariti »idealno mesto«, zato so v okviru velenjskega premogovnika ustanovili stanovanjsko komisijo, ki je bdela nad tem, kako stanovalci skrbijo za stanovanja in njihovo okolico. Ker balkoni, sicer del stanovanj, sooblikujejo tudi podobo javnega prostora, so se jim še posebej posvetili. Kar precej truda je bilo potrebnega, da so velenjski balkoni postali okras mesta, polni skrbno negovanih in bogato cvetočih rož.

BAZEN

Bazen pod Vilo Herberstein so po načrtih arhitekta Andreja Šmida začeli graditi leta 1970. Marca 1971 so odprli pokriti bazen s pripadajočimi objekti, zunanji bazen pa je bil dokončan do poletja leta 1972.

CESTA

Novo mestno središče Velenja je bilo po regulaciji reke Pake zgrajeno na obeh njenih bregovih. Na severu in jugu sta ga zamejevali dve pomembni prometnici. Pomen prve, cestne (Šaleška cesta), je z leti naraščal, pomen druge, »železne ceste«, pa je upadal. Osrednjo mestno cestno prometnico je na južnem robu mestnega središča predvidel avstrijski arhitekt Paul Filipisky, ki je zasnoval tudi velenjski Sončni park. Šaleška cesta je bila v času, ko prometa še ni bilo veliko, ena prvih slovenskih obvoznic. Odločitev zanjo se je kmalu pokazala kot zelo smotrna. Cestni promet je hitro naraščal in že leta 1972 so morali Šaleško cesto razširiti in izravnati. Takrat je Velenje dobilo tudi prvi podhod, ki je zagotavljal varen dostop do otroškega igrišča. Leto kasneje je Velenje v križišču Šaleške in Celjske ceste ter Ceste Františka Foita dobilo tudi prve semaforje.

ČASOPIS

Nastajajoče mesto je potrebovalo tudi svoj medij, osrednji vir lokalnih informacij, obvestil in poročil. Tako je 1. januarja 1953 izšla prva številka časopisa Velenjski rudar, ki je izhajal enkrat mesečno kot glasilo sindikata Rudnika lignita Velenje. Velenjski rudar je celovito poročal o političnem, gospodarskem, kulturnem in družbenem dogajanju v Šaleški dolini in je daleč presegel pomen internega glasila. Med letoma 1957 in 1960 je Velenjski rudar prenehal izhajati, nato pa je do leta 1961 izhajal občasno pod imenom Rudar. Maja 1961 je začel ponovno redno izhajati kot mesečnik Rudar, glasilo delovnega kolektiva Rudnika lignita Velenje. Aprila 1965 je občinski odbor Socialistične zveze delovnega ljudstva Velenje ustanovil časopis Šaleški rudar, ki se je konec leta 1972 preimenoval v Naš čas. Prva številka tednika Naš čas, ki kot osrednji lokalni časopis izhaja še danes, je izšla 26. januarja leta 1973.

ČASTNI OBČANI

Velenje je z nazivom »častni občan« doslej počastilo devet izjemnih posameznikov. Častni občani Velenja so: **Karel Verstovšek**, politik in jezikoslovec, imenovan

leta 1913; **Franč Leskošek**, politik, gospodarstvenik in narodni heroj, imenovan leta 1977; **Nestl Žgank**, politik in gospodarstvenik, imenovan leta 1984; **dr. Matjaž Kmecl**, slovenist, pisatelj in politik, imenovan leta 1997; **mag. Ivan Marin**, glasbenik in pedagoški delavec, imenovan leta 2002; **dr. Milan Ževart**, zgodovinar, muzealec in pedagoški delavec, imenovan leta 2004; **dr. Dušan Mlinšek**, gozdarski strokovnjak, imenovan leta 2007; **Ivan Atelšek**, gospodarstvenik, imenovan leta 2011 in **Srečko Meh**, politik, imenovan leta 2015.

ČETVORČEK

Velenje je bilo sprva načrtovano kot delavska kolonija za rudarske družine: manjši večstanovanjski objekti, ob katerih stoje drvarnice in pralnice ter vrtovi za gojenje zelenjave. Velenjski premogovnik je leta 1946 začel graditi novo naselje, katerega prvi blok, tako imenovani »desetorček« (deset stanovanj – majhnih hišk, združenih v en objekt), ki so mu Velenčani kmalu nadeli vzdevek »konjušnica«, je zrasel ob današnji Kidričevi cesti. Ob njem je bilo pet zgradb s štirimi stanovanji (»čtetvorčki«), nato pa so v novem mestu zrasi še »petorčki«, »šestorčki«, »desetorčki« ... Pa »osemnajstorčki«, »dvaintridesetorčki« ...

DALJINSKO OGREVANJE

Nestl Žgank, direktor velenjskega premogovnika, se je med študijskim obiskom v Združenih državah Amerike leta 1958 navdušil nad daljinskim ogrevanjem, ki je s pomočjo vode, s katero so hladili elektrarniške kotle, ogrevalo stanovanja bližnjega mesta. Konec leta 1958 so bili načrti za preusmeritev velenjske elektrarne v zapiranje v toplarno za ogrevanje velenjskih stanovanj že nared. Cevovode so začeli graditi spomladi leta 1959, 29. novembra 1959 pa se je ožje mestno središče že gredo s toplo vodo iz velenjske elektrarne. Kmalu zatem se je velenjsko toplovodno omrežje, prvo daljinsko ogrevanje v Jugoslaviji, začelo širiti iz središča mesta v druge mestne predele in v primestje.

DELAVSKA UNIVERZA/DELAVSKI KLUB

Opazna rdeče ometana objekta v mestnem središču je (tako kot Dom kulture Velenje) načrtoval arhitekt Oton Gaspari. Graditi so ju začeli spomladi leta 1957, gradnja pa je bila končana jeseni leta 1959. V trinadstropni stavbi delavske univerze (danes Ljudska univerza Velenje) je svoje prve prostore dobila velenjska knjižnica, ki je imela takrat 3.500 knjig. Ob

delavskem klubu (danes Restavracija DK) so leta 1959 zgradili separeje za posedanje manjših družb, a so jih čez desetletje porušili. Delavski klub je bil zgrajen zato, da bi imeli rudarji in drugi delavci poseben prostor za druženje po napornem delovniku.

DOM KULTURE

V novem mestnem središču je svoj prostor našel tudi kulturni dom. Načrtoval ga je Oton Gaspari, ki je želel postaviti stavbo, na katero bodo Velenjčani ponosni. Gotovo mu je uspelo, saj velenjski kulturni dom sodi med pomembnejše dosežke slovenske povojne arhitekturne ustvarjalnosti. Gradnja doma kulture se je začela spomladi leta 1957, prva predstava pa je bila v njem odigrana 29. novembra 1960. Dvorana je takrat veljala za eno od treh najbolj akustičnih v Jugoslaviji, imela pa je tudi delno pogrezljiv oder in vrhunsko odrsko tehniko. Zunanost zgradbe je bila dokončana leta 1962. Zunanje bočne stene so obložene s ploščami zelenkastega andezitnega tufa iz kamnoloma pri vasi Gorenje, čelna stena pa s ploščicami dvobarvnega brušenega apnenca. Slednja je okrašena z velikim tridelnim bronastim reliefom akademskega kiparja Stojana Batiča.

EKK

V šestdesetih letih 20. stoletja se je v Velenju pojavila pobuda za izgradnjo kemične tovarne. Poimenovali so jo Energo kemijski kombinat Velenje ali skrajšano EKK. V njej so nameravali velenjski lignit izkoriščati z uplinjanjem. Ker bi se zaradi tovarne zelo povečala potreba po lignitu, so predvideli tudi odprtje Jame Šoštanj in površinskega kopa ter 234 kilometrov dolgo plinovodno omrežje, s pomočjo katerega bi oskrbovali velike slovenske tovarne. EKK naj bi bil največja dotedanja investicija v Sloveniji in ena največjih v Jugoslaviji, a so visoki stroški in spremenjene gospodarske razmere v prvi polovici šestdesetih let projekt ustavili. Po nekaj letih negotovosti je bila sprejeta odločitev o dokončni opustitvi že začetega projekta. Aprila 1966 je Skupščina občine Velenje sprejela sklep o likvidaciji EKK, čeprav je bila velika večina potrebne opreme za tovarno že dobavljena.

ERA

V začetku petdesetih let 20. stoletja se je zaradi postopnega ukinjanja preskrbe prebivalstva z živilskimi in industrijskimi nakaznicami začela prebujati prosta trgovinska dejavnost. V Velenju so prebivalcem hoteli zagotoviti najsodobnejše standarde bivanja in v Šaleški dolini sta se hitro uveljavili dve velenjski trgovski podjetji: Mestno trgovsko podjetje Velenje (prej Okrajno trgovsko podjetje Šoštanj II in Krajevno trgovsko podjetje Velenje), ki se je leta 1954 preimenovalo v Trgovsko podjetje »Bazen« Velenje, ter leta 1957 ustanovljeno trgovsko podjetje Velenjski magazin ali krajše Velma. Slednje je leta 1966 ob Kidričevi cesti odprlo prvo samopostrežno trgovino v Velenju (Tržnica). Podjetji sta se 1. januarja 1969 združili in nastalo je trgovsko podjetje Era Velenje, ki je bilo naslednja tri desetletja največje trgovsko podjetje v Šaleški dolini. Njihove najbolj znane poslovalnice so bile Nežka, Sodobna oprema, Stara Nama, Tržnica, Velma, Zibka in veleblagovnica Standard. Era je leta 2006 svojo mrežo trgovin in skladišč prodala takrat največjemu slovenskemu trgovskemu podjetju Mercator.

FOTO PAJK

Volbenk Pajk (1915–2005) je nedvomno ena od velenjskih legend. V večini velenjskih domov je še vedno najti kakšno njegovo fotografijo. Velenjčani so se v njegovem studiu fotografirali za osebne dokumente pa tudi ob porokah, rojstnih dneh in drugih priložnostih. Posebej dragoceno pa je Pajkovo gradivo, ki priča o velikih spremembah, ki jih je Šaleška dolina doživela po 2. svetovni vojni, ter o življenju mladega socialističnega mesta. Volbenk Pajk je bil v letih pred 2. svetovno vojno edini fotograf v Zgornji Savinjski dolini, bil pa je tudi prvi jugoslovanski fotograf, ki je izdeloval barvne fotografije.

GORENJE

Korenine podjetja Gorenje posredno segajo v leto 1947, neposredno pa v leto 1953, ko je 1. maja deset delavcev v vasi Gorenje ustanovilo obrtno delavnico za ključavničarsko, kovaško in podobno obrtno dejavnost. Leta 1957 so se na tržišču pojavili prvi štedilniki, na katerih je pisalo Tobi Gorenje. V bližnjem Velenju so tisti čas iskali rešitev za zaposlitev vse večjega števila žena velenjskih rudarjev in takratni direktor velenjskega premogovnika Nestl Žgank je začel Gorenje nagovarjati k selitvi proizvodnje v Velenje. Leta 1960 je prvih 185 delavcev Gorenja začelo štedilnike izdelovati v Velenju, v premogovski kopalnicah na Starem jašku. Spomladi leta 1963 je Gorenje v Velenju začelo graditi prvo pravo proizvodno halo, v kateri je bilo leto kasneje zaposlenih 680 delavcev Tovarne gospodinske opreme Gorenje. Velik del sredstev za gradnjo hale je prispeval velenjski premogovnik, delavci Gorenja pa so morali opraviti vsak po 30 neplačanih delovnih ur. Leta 1965 je Gorenje začelo graditi svojo drugo halo, v kateri so izdelovali pralne stroje. Do srede sedemdesetih let 20. stoletja je Gorenje zrastle v industrijskega giganta, ki je zaposloval več kot 11 tisoč delavcev (v Velenju več kot 6 tisoč).

GRB

Svoje prve uradne povojne simbole je Velenje dobilo šele leta 1952, ko je tudi uradno dobilo status mesta. Leta 1975 je Občina Velenje razpisala natečaj za občinski grb, zastavo in značko, a nobeden od prispelih predlogov ni bil izbran. Nalogo so nato zaupali akademskemu kiparju Vladimirju Herljeviću, ki je pripravil 14 predlogov, izbrano rešitev pa je občini poklonil. Odlok o grbu, zastavi in znački občine Velenje je bil sprejet 17. junija 1977. Po osamosvojitvi Slovenije simboli občine Velenje niso bili več ustrezni in občina je leta 1992 spet razpisala natečaj za grb in zastavo. Na natečaj je prispelo 300 predlogov 78-ih predlagateljev. Izbran je bil predlog dveh Velenjčanov, Staneta Hafnerja in Vlada Vrbiča, ki je kasneje sicer doživel nekaj manjših sprememb, a je še vedno uradni velenjski simbol. Grb Mestne občine Velenje simbolizira sožitje starega in novega, mladost in zeleno naravnost mesta.

HIMNA

Velenje je ena redkih občin, ki ima poleg grba in zastave tudi uradno himno. Odlok o himni Mestne občine Velenje je bil sprejet ob občinskem prazniku leta 2011. Za himno je bil določen del skladbe Ivana Marina starejšega »Graditeljem Velenja«, imenovan »Trio«. Koračnica »Graditeljem Velenja« je nastala dobesedno sredi gradbišča, v času najintenzivnejše gradnje novega mestnega središča Velenja julija 1959.

Graditeljem Velenja

*Tam, kjer včeraj še
kmetič je z voli oral,
kjer manjkalo mlakuž ni
in poplav,
zgodil se čudež je čez noč,
zdaj staro vse je proč
in Paka ukročena žubori
spev bodočnosti.*

*Vsem nam zdaj v ponos
mesto že v soncu žari,
v njem naš doprinos
vsej naši skupnosti.
Velenje krasno ti si zdaj,
zares kot pravi gaj,
rodovom poznim bodi lik,
to naj bo naš vzklík!*

HOTEL

Prvi velenjski hotel so odprli 8. julija 1961. Avtor projekta, ki je v Ljubljani naletel na veliko nasprotovanje, je bil Stanko Rohrman. Hotel Paka je bil Velenju v ponos, gostje so prihajali iz celotne Jugoslavije. Hotel Paka je slovel kot eden najmodernejših slovenskih hotelov. Jedilna salona za steklenimi stenami sta se odpirala na vrtno ploščad s tristo sedeži, v prvem nadstropju so bili dva luksuzna apartmaja s televizijo, slavnostna banketna dvorana in hotelska restavracija. Vrh hotela je bila terasa, ki je ponujala lep razgled na urejeno mlado mesto. V hotelskem baru so vsak večer (razen ob ponedeljkih) pripravljali zabavni program: nastope komikov, orientalskih plesalk pa tudi striptiz.

IZLOŽBA

Stavbe velenjskega mestnega središča so bile večji del zasnovane tako, da so bila njihova pritličja transparentna – bodisi so stale na stebrih bodisi so bile stene pritličja steklene. V večini pritličij so prostor dobile trgovine, ki so skrbele, da so bile njihove izložbe vedno izjemno lepo urejene. Postavitve v njih so bile dostikrat prave umetnine in pogosto so se spreminjale, zato so bile izložbe za prebivalce in obiskovalce mesta vedno zanimive. Nemalo Velenjčanov je redno hodilo na sprehode, katerih namen je bil ogledati si izložbe velenjskih prodajaln.

JEZERO

Jezera so v Šaleški dolini nastala kot posledica podzemnega izkopavanja premoga. Konec petdesetih let 20. stoletja je bila okolica najstarejšega med jezери, sprva poimenovanega Turistično, kasneje tudi Velenjsko, danes pa Škalsko, neugledna in nevarna. V velenjskem premogovniku so se odločili, da bodo okolico jezera uredili. Po načrtih arhitekta Otona Gasparija so postavili leseno restavraco, uredili so obrežje, zgradili lesene bazene za kopanje, skakalnico za skoke v vodo, čolnarno, letni kino in enajst počitniških hišic. Med Restavraco Jezero in nogometnim igriščem so po načrtu Paula Filipškega uredili igrišče za mini golf. Velenjskega Turističnega jezera se je kmalu oprijelo ime »Mali Bled«. Kraj je postal zbirališče ljudi iz bližnje in daljne okolice ter priljubljena izletniška točka gostov iz Avstrije in Zvezne republike Nemčije.

KINO

Po 2. svetovni vojni je število zaposlenih v premogovniku strmo naraščalo in "rudarski dom" v Apatovi gostilni blizu Starega jaška je postal pretesen za vse, ki so se želeli udeleževati tamkajšnjih prireditvev. Tako so prostovoljci, večinoma velenjski rudarji, leta 1947 začeli graditi kulturni dom ob današnjem Sončnem parku. Dom je bil namenu predan 29. novembra 1948. Sprva je bil namenjen predvsem kulturnim prireditvam, kmalu pa so se pojavile želje po kino predstavah. Že konec leta 1948 so dom uspeli opremiti s projektorjem in platnom. Prva kino predstava v Velenju je bila v soboto, 15. januarja 1949, ob 20. uri. Zavrteli so češki film *Ukradena meja*. Ko je Velenje v središču mesta dobilo nov, večji in sodobnejši kulturni dom, so tla v dvorani starega kulturnega doma nagnili in namestili široko projekcijsko platno. Dvorana je odtlej služila le še za predvajanje filmov. Ker oder ni bil več potreben, so ga čez nekaj let zazidali, v prostorih zaodrja pa je začela delovati kemična čistilnica, ki je tam še danes. Gradnja prvega kulturnega doma je bila prva večja dobro organizirana prostovoljska delovna akcija v Velenju. Trideset let po njenem začetku so 29. aprila 1977 na zunanji steni stavbe odkrili spominsko ploščo.

KNJIŽNICA

Prvo velenjsko knjižnico je ustanovil velenjski nadučitelj Fran Mlinšek leta 1934. Mlinšek je pred začetkom 2. svetovne vojne knjige poskril in tako poskrbel, da so vojno »preživele«. Velenjska knjižnica je prostore v zgradbi Delavske univerze dobila že leta 1960, čeprav je bila pravno formalno ustanovljena šele 27. aprila 1962. Leta 1971 se je mestna knjižnica preselila v novo stavbo na Titovem trgu, zgrajeno po načrtih domačega arhitekta Adija Miklavca. Prostore si je knjižnica delila z galerijo. Število knjig in bralcev je strmo naraščalo in Velenje je potrebovalo novo, večjo knjižnico. Od leta 2005 Mestna knjižnica Velenje domuje v Centru Nova, zgrajenem na mestu nekdanje veleblagovnice Nama na Šaleški cesti. V stavbi na Titovem trgu je zdaj Galerija Velenje.

KOTALKALIŠČE

Na vzhodnem robu Sončnega parka so sredi 50-ih let 20. stoletja stale barake, v katerih so živeli gradbeni delavci, ki so gradili Velenje. Učitelj Hinko Dermol, amaterski gledališčnik in navdušen kotalkar, je ta prostor videl kot bodoče kotalkališče. Obrnil se je na takratnega direktorja premogovnika Nestla Žganka, ki mu je odgovoril, da je pripravljen podpreti vsak projekt v dobro ljudi. Ploščad za kotalkarje so začeli graditi 3. aprila 1961. Ob njej so postavili tribune in manjšo stavbo za shranjevanje opreme ter garderobo. Slovesno odprtje velenjskega kotalkališča je bilo 7. oktobra 1962. Udeležilo se ga je več kot dva tisoč gledalcev, med njimi podpredsednik jugoslovanske skupščine Franc Leskošek - Luka.

KRISTLOV BLOK

Trgovsko-stanovanjski blok arhitekta Stanka Kristla je bil zgrajen leta 1963. Leto kasneje je Kristl zanj prejel nagrado Prešernovega sklada. Blok je rezultat arhitektovega večletnega raziskovanja meja ekonomskega, funkcionalnega in humanega v kolektivni stanovanjski gradnji in izkazuje temeljne značilnosti njegovega projektiranja: enakovredno obravnavo vseh meril, od urbanizma do detajla.

KUNTA KINTE

V sedemdesetih letih 20. stoletja je na približno petih hektarih zemljišča ob Velenjskem jezeru, spremenjenega zaradi izkopavanja premoga, začelo nastajati vrtičkarsko naselje. Premogovnik je zemljišče razdelil na približno 200 kvadratnih metrov velike parcele, ki jih je za vrtnarjenje in preživljanje prostega časa v naravi namenil rudarskim družinam in drugim v stanovanjskih blokih živečim občanom. Da bi bilo vrtičkarsko naselje lepo, enotno urejeno, so določili tipsko obliko vrtičkarskih hišic. Ker so nekoliko spominjale na afriške kolibe, ki jih je bilo videti v tisti čas priljubljeni televizijski nadaljevanki z naslovom Korenine, so ljudje naselje poimenovali po glavnem junaku Korenin: Kunta Kinte.

LUKA

Franc Leskošek - Luka (1897 – 1983) je bil eden najpomembnejših slovenskih in jugoslovanskih povojnih politikov, ki je posredno pomembno prispeval h končni podobi Velenja kot mesta moderne. Bil je namreč eden redkih pomembnih politikov, ki so ves čas trdno podpirali namero Nestla Žganka in njegovih sodelavcev, da Velenje načrtujejo skladno z najmodernejšimi arhitekturnimi in urbanističnimi smernicami. Kot narodni heroj in prvi komandant slovenske partizanske vojske, pomemben funkcionar v najvišjih republiških in zveznih organih ter kot nosilec najvišjih jugoslovanskih odlikovanj, je imel velik vpliv, njegovo mnenje pa teži, ki ju je praviloma zastavil v prid Velenja in Velenjčanov. V Velenju je bil vedno dobrodošel gost in sem je rad prihajal. Redkokatera slovesnost v mestu je minila brez njega in 20. septembra 1959 je kot častni gost uradno odprl novo mestno središče.

MODERNA ARHITEKTURA/ MEDNARODNI SLOG

Moderna je arhitekturni slog, v katerega uvrščamo stavbe, zgrajene v 20. stoletju, katerih glavne značilnosti so poenostavljene oblike in malo ornamentov. Arhitekti, ki so zaznamovali moderno, so preoblikovali stare oblike in jih prilagajali potrebam sodobne družbe. Nekateri pojav modernizma v arhitekturi povezujejo z družbenimi in političnimi spremembami v 19. stoletju, nekateri pa večji pomen pripisujejo razvoju tehnike in tehnologije. Novi gradbeni materiali, kot so jeklo, železo, železobetonsko in steklo, so omogočili nove gradbene tehnike. Pri načrtovanju večine stavb, zgrajenih v Velenju v petdesetih in šestdesetih letih 20. stoletja, so bila upoštevana načela arhitekture moderne oziroma mednarodnega sloga, ki jih je postavil njen pionir Le Corbusier: horizontalne strehe, horizontalna pasovna okna, konstrukcije na stebrih, lebdeče stavbne mase, svobodni tlorisi in svobodne kompozicije fasad.

MULTIKULTURNOST

Velenje velja za mesto priseljencev. Ti so po drugi svetovni vojni začeli prihajati iz drugih slovenskih

pokrajin (največ s Kozjanskega in iz Zasavja). Predvsem je šlo za beg s podeželja v mesto, kjer je bilo na voljo dovolj delovnih mest. Vedno večje potrebe po delovni sili so spodbudile val množičnega priseljavanja iz ekonomsko manj razvitih republik tedanje skupne države Jugoslavije. Večina teh priseljencev je prišla v Velenje na začasno delo, a so si zaradi priložnosti, ki jih je mesto ponujalo, tukaj kmalu ustvarili dom in družino. Velenje je postalo pisan mozaik različnih kultur in običajev, kar mu daje poseben značaj.

MUZEJ

Ko so v Velenju začeli graditi novo mestno središče, so prebivalci Starega Velenja očitali premogovniku, da zapostavlja staro trško jedro in Velenjski grad, v Društvu rudarskih in metalurških inženirjev in tehnikov pa so takrat že razmišljali, da bi morali v času hitrih sprememb ustanoviti muzej, ki bi ohranjal rudarsko tradicijo in tehniško dediščino. Na Velenjskem gradu so 3. novembra 1957 s podpisom svečane listine ustanovili Muzej slovenskih premogovnikov, katerega naslednik je Muzej Velenje. Ustanovitev muzeja je spodbudila obnovo gradu, kjer so si prvi obiskovalci muzej ogledali 8. oktobra 1966.

NAMA

Poleg velike samopostrežne trgovine z živili Tržnica ob Kidričevi cesti, ki je bila odprta leta 1966, so Velenjčani potrebovali še večjo trgovino z različnim neživilskim blagom. Prostore zanjo so pripravili v pritličju večstanovanjskega bloka na Kidričevi cesti. Trgovino, ki jo je avgusta 1957 odprlo celjsko trgovsko podjetje Ljudski magazin, so poimenovali Veleblagovnica. Le dobro leto kasneje se je Veleblagovnica odcepila od matičnega podjetja in se priključila velenjskemu trgovskemu podjetju »Bazen«, a do tedaj se je trgovine že oprijelo ime »Nama« (skrajšano Narodni (Ljudski) magazin). V začetku sedemdesetih let 20. stoletja se je v Velenju vse bolj kazala potreba po veleblagovnici, ki bi ponujala raznovrstno blago za dom in gospodinjstvo. K sodelovanju so povabili ljubljansko trgovsko podjetje Nama in aprila 1971 se je začela gradnja za tiste čase izjemno sodobnega trgovskega centra z restavracijo, ki so ga odprli že decembra istega leta. Veleblagovnico so poimenovali Nama, zato so Velenjčani prvo večjo neživilsko trgovino ob Kidričevi cesti poimenovali Zgornja in kasneje Stara Nama.

OBČINA

Po reorganizaciji teritorialne uprave leta 1955, torej v času, ko je Velenje začelo dobivati podobo mesta, je bilo Velenje vključeno v Občinski ljudski odbor Šoštanj oziroma občino Šoštanj. Ker pa je že čez nekaj let tako po pomenu kot po obsegu preraslo mesto Šoštanj, je bila sprejeta odločitev o prenosu sedeža občine iz Šoštanja v Velenje. Marca 1963 so najprej občino preimenovali, julija istega leta pa njeno upravo tudi dejansko preselili v Velenje. Občina Velenje je prostore dobila v zgradbi »Direkcije Rudnika lignita Velenje« na Titovem trgu, kjer je sedež Mestne občine Velenje tudi danes. Stavbo, zgrajeno v slogu moderne po načrtih Janeza Trezna in Karla Husa, je občini podaril premogovnik, vodstvo premogovnika pa se je preselilo v nov, prav tako odličen modernistični objekt, tako imenovano »Stekleno direkcijo«.

OBISK

Prva leta mladega mesta so med drugim zaznamovali tudi obiski številnih domačih in tujih političnih in gospodarskih delegacij, predstavnikov podjetij, stanovskih in sindikalnih organizacij, društev in interesnih združenj ... Gostje so na ogled novozgrajenega mesta prihajali iz vse Slovenije, Jugoslavije in z vseh koncev sveta. Šole so učence in dijakke vodile na ogled "socializma v praksi", da bi jih motivirali za njihov prispevek k družbeni blaginji. Velenje je v tistih letih gostilo tudi veliko državnikov. Posebej so mesto zaznamovali obiski »najljubšega gosta«, jugoslovanskega predsednika Josipa Broza - Tita, ki je Velenje obiskal štirikrat (leta 1958, 1962, 1963 in 1969). Moderno mesto ob ukročni reki so si med drugimi ogledali tudi indijski veleposlanik Menon, Edward Gierek, generalni sekretar Poljske združene delavske partije, kozmonavt Titov, princ Norodom Sihanuk, vodja Kambodže, malijski predsednik Modibo Keita, predsednik prezidija vrhovnega sovjeta Zveze sovjetskih socialističnih republik Leonid Brežnjev, sovjetski voditelj Nikita Hruščov in romunski predsednik Nicolae Ceausescu.

OTROŠKO IGRIŠČE

Povojno urbanistično načrtovanje je pomemben delež mestnega prostora namenjalo tudi otrokom. Velenje, ki je veljalo za najmlajše slovensko mesto tudi po starosti njegovih prebivalcev, je sodobno kot druge sestavine mesta zasnovalo tudi osrednje mestno otroško igrišče – mesto za otroke. Načrte zanj je javnosti v lokalnem časopisu Rudar predstavil njihov snovalec, arhitekt M. Cerar. Igrišče so umestili ob novo mestno središče, na južno stran osrednje prometnice – Šaleške ceste. Dela so sprva tekla počasi, zato so aprila 1963 Stanovanjska skupnost Velenje, Socialistična zveza delovnega ljudstva Velenje in predsedniki hišnih svetov na skupnem sestanku sprejeli odločitev, da mora vsak odrasel prebivalec mestnega središča prispevati 15 udarniških delovnih ur za dokončanje igrišča. Ob rudarskem prazniku, 3. julija 1963, so najmlajši Velenjčani lahko prvič vstopili v ta le njim namenjen del mesta. Na nekaj manj kot 3 hektarih nekdanjih njiv Kmetijskega gospodarstva Šalek so dobili svoj idealni svet: travnate in asfaltne

površine za igro, povezane s številnimi potmi, namenjenimi kolesarjem in kotalkarjem, opremljene z gugalnicami, plezali, indijansko vasico, letalom, tovornim in osebnim avtomobilom, lokomotivo, velikim vrtiljakom in bazenom.

PAKA

Reka Paka na svoji 40 kilometrov dolgi poti od izvira pod 1455 metrov visokim pohorskim vrhom Volovica do izliva v Savinjo pri vasi Rečica ob Paki neprestano spreminja svoj videz in hidrografske značilnosti. Ponekod je hitro tekoča reka v ozki soteski, drugod se mirno vije po ravnici med njivami in travniki, na poti skozi Šaleško dolino pa je ujeta v umetno strugo. Ker je tod pogosto poplavljala, so jo, da bi pridobili prostor za gradnjo mesta, med letoma 1956 in 1961 regulirali. Nekoč je bila Paka za ljudi ob njej pomemben vir energije in je poganjala številne mline in žage. Leta 1820 je bilo ob Paki v Šaleški dolini kar 13 mlinov, 9 stop in 9 žag, ob celotnem toku reke pa skoraj 50 vodnih obratov. Še po koncu 2. svetovne vojne je ob Paki delovalo 15 žag in mlinov.

PARK

V Velenju, ki je bilo zasnovano kot mesto v parku, ni primanjkovalo zelenic, cvetličnih gred in drevja, zato posebne parkovne površine v mestnem središču niso bile potrebne, a je mesto vseeno dobilo velik park, ki je veljal za enega najlepših v Sloveniji. Oblikovali so ga na prostoru, kjer je bila prvotno načrtovana gradnja

središča Novega Velenja. Zemljišče je bilo neugledno, polno lukenj, močvirnato in neurejeno. Potrebno ga je bilo urediti, da ne bi kvarilo podobe mesta. Odločili so se za park, namenjen počitku in sprostitvi rudarjev po napornem delu v jami. Načrt za park je narisal arhitekt in urbanist Paul Filipšky iz Gradca, večino del so udarniško opravile velenjske žene, zasadil pa ga je velenjski vrtnar Alojz Jaklič. V park so umestili tudi umetno jezero, prireditveno ploščad in glasbeni paviljon, vodometa, sprehajališče pod ozelenjeno pergolo, visok jambor, aluminijast obelisk, labirint ter bazen z mozaikom. Park je bil odprt na dan zmage, 9. maja 1959.

PREMOG

Za Velenje pogosto slišimo, da je mesto, ki je zraslo na premogu. Pa tudi, da v Velenju »vse diši po premogu«. Dejstvo je, da so nagli povojni rasti mesta botrovala bogate zaloge lignita in velike potrebe po električni energiji v industrijsko razvijajoči se državi. Da gre za mesto z močno rudarsko tradicijo, se v Velenju še vedno vidi in čuti pravzaprav na vsakem koraku.

RDEČA DVORANA

Leta 1974 so na pobudo tedanjega predsednika občinske skupščine Nestla Žganka med velenjsko avtobusno postajo in Celjsko cesto začeli graditi dvorano, ki naj bi bila s stalnim razstaviščem tovarne Gorenje prvenstveno namenjena predstavljanju velenjskega gospodarstva. Dvorana je bila kljub zahtevni gradnji v dobrem letu pripravljena na sprejem prvih gostov. Takrat so jo imenovali kar Večnamenska dvorana, ker pa je bila obložena z rdečimi plastičnimi elementi, se je je hitro prijelo ime Rdeča dvorana. Prva prireditev v dvorani s 4000 sedeži je bila v soboto, 11. oktobra 1975, ko so v njej pripravili proslavo ob prazniku takratne občine Velenje, uradno odprtje pa je bilo v sredo, 26. novembra 1975, ko je velenjski Modni salon v sodelovanju z revijo Stop v novi dvorani pripravil modno revijo. Nastopil je Ansambel bratov Avsenik, podelili pa so tudi priznanja ob zaključku športnih delavskih iger občine Velenje za leto 1975. V Rdeči dvorani se je od leta 1975 zvrstilo veliko koncertov slovitih glasbenih izvajalcev pa tudi veliko pomembnih športnih dogodkov. Med drugim je dvorana že leta 1975 gostila revijo profesionalnega boksa, v okviru katere sta se pomerila tudi profesionalni prvak Evrope Mate Parlov in francoski boksar Christian Poncelet.

REGULACIJA

Paka je nekdanj dostikrat poplavljala in zemljišče ob njej je bilo precej močvirnato, zato ni bilo najbolj primerno za gradnjo mesta. Tako so se v Velenju odločili, da reko regulirajo. Prebivalce so k sodelovanju pozivali tudi z objavami v lokalnem časopisu in 2. septembra 1956 se je začela največja velenjska udarniška akcija. Velenjčani so v letu 1956 za regulacijo Pake opravili 36.145 delovnih ur. Uredili so 270 metrov nove struge, izkopali 10.000 kubičnih metrov zemlje in položili tisoč kubičnih metrov kamna. Z delom so nadaljevali 2. junija naslednje leto in v 67-ih dneh opravili 54.441 delovnih ur. Akcije se je leta 1957 udeležilo 2.653 ljudi, kar je takrat pomenilo 70 % vseh prebivalcev. Regulirali so 700 metrov struge. Leto kasneje so uredili še 250 metrov struge in leta 1961 regulacijo dokončali.

RLV

Premogovnik v Velenju deluje že skoraj poldrugo stoletje. V tem času je prehodil pot od majhnega rudnika do enega najmodernejših premogovnikov na svetu. Večkrat je tudi spremenil svoje ime. Najmočnejši in najbolj trajen pečat je dolini vtisnil v petih desetletjih med letoma 1946 in 1995, ko se je imenoval Rudnik lignita Velenje. Obdobje, ko je bil velenjski premogovnik široko prepoznaven po preprosti kratici RLV, je bilo čas njegove najintenzivnejše rasti. Naraščali so količine izkopanega premoga in število zaposlenih. Leta 1955 so prvič presegli milijon ton nakopanega premoga, leta 1960 2 milijona in tri leta kasneje 3 milijone ton. Leta 1975 so v velenjskem premogovniku izkopali več kot 4, leta 1981 pa več kot 5 milijonov ton. Največ ljudi je RLV zaposloval leta 1984 – kar 5.458.

SKOK ČEZ KOŽO

Skok čez kožo je star običaj sprejemanja novincev v rudarski stan. Včasih so novinci postali pravi rudarji s skokom preko rudniškega jaška, ko pa so jaški postali preširoki, jih je zamenjala »koža« – kos telečjega usnja z jermenom in pasovi, ki je bil del tradicionalne rudarske oprave. Slavnostni sprejem v rudarski stan novinci doživijo ob rudarskem prazniku, ki ga slovenski rudarji v spomin na petdnevno gladovno stavko zasavskih rudarjev leta 1934 praznujejo 3. julija. Prvi skok čez kožo so v Velenju pripravili leta 1961, ko je šolanje končala prva generacija dijakov Industrijske rudarske šole. Prireditve vodi vodja ceremoniala, nanjo rudarji pridejo v paradi, novinci pa stopijo na sod, pred katerim dva starejša rudarja držita kožo, povedo svoje »generalije« in geslo, izpijejo vrček piva ter skočijo čez kožo k svojemu rudarskemu botru, ki jim je za zgled in v oporo pri delu in v življenju.

SOCIALISTIČNI ČUDEŽ

Velenje so v času, ko so ga kot izraz uspešnosti socialističnega režima predstavljali domači in tuji javnosti, radi poimenovali »socialistični čudež«. Med drugim so v Velenje vabili z besedami: »Pridite in si oglejte idealno mesto idealnega družbenega reda!«

STADION

Novo Velenje je bilo mesto mladih, ki so svoj prosti čas namenjali tudi rekreaciji in športu. Kmalu sta se pokazala želja in potreba po nogometnem stadionu in atletski stezi. Na pobudo takratnega direktorja velenjskega premočgovnika Nestla Žganka so se odločili, da bodo med restavracijo ob jezeru in Jaškom Škale (Starim jaškom) zgradili sodoben stadion. K načrtovanju so povabili priznanega arhitekta Otona Gasparija in priznanega načrtovalca športnih objektov Stanka Bloudka, ki je bil velik ljubitelj nogometa. Skupaj sta pripravila projekt, po katerem je bil zgrajen velenjski stadion. Pri gradnji, ki se je začela leta 1953, je sodelovalo okoli 700 udarnikov. Ko je bil stadion dograjen, je bil eden najlepših športnih objektov v Sloveniji. Odprli so ga 3. julija 1955.

SREČNO

»Srečno!« je star rudarski pozdrav, ki opozarja na nevarnosti in neznanke, skrite globoko pod zemeljskim površjem, kjer rudarji opravljajo svoje delo. S pozdravom si rudarji zaželejo sreče pri »iskanju« rude ali premoga in seveda, da bi se srečno vrnili iz jame; na površje, k soncu, v življenje. O pomenu tega pozdrava priča tudi njegova vloga v enem najpomembnejših rudarskih običajev, skoku čez kožo: ko vsi novinci opravijo skok, sledi skupna zdravica, ki jo vodi ceremoniala napove z besedami: »Naj živi nam večno, naš rudarski ...« in zbrana množica mu glasno odgovori: »Srečno!«

STARA ELEKTRARNA

Prvo fazo Termoelektrarne (TE) Velenje z močjo 2 MW so začeli graditi leta 1927 in jo 17. oktobra 1929 slovesno predali namenu. Elektrarna je bila za lokalno okolje prevelika, zato so se povezali s Kranjskimi deželnimi elektrarnami (KDE), ki so prav v tem času elektrificirale svoje območje. Najprej so zgradili 65 kilometrov dolg daljnovod do Črnuč, od januarja 1932 pa je elektriko iz Velenja dobivala tudi Ljubljana. Ker je bilo potencialnih odjemalcev električne energije vedno več, so že kmalu po odprtju prve začeli graditi drugo fazo TE Velenje z močjo 5,25 MW. Poskusno je začela obratovati 16. oktobra 1934. Ko so sodobno TE zgradili v Šoštanju, je pomen velenjske začel upadati in prva šaleška TE je zadnjih deset let obratovala kot toplotna za ogrevanje velenjskih stanovanj. Dokončno je ugasnila leta 1971. Njena stavba je prvovrsten spomenik tehniške in kulturne dediščine.

STARA VAS/STARO VELENJE

Najgloblje korenine mesta Velenje niso, kot bi morda pričakovali, pod Velenjskim gradom v nekdanjem trgu Velenje, ampak v delu mesta, ki se imenuje Stara vas. Najstarejša naselja v Šaleški dolini so se namreč oblikovala na nekoliko dvignjenih in od Pake dovolj oddaljenih predelih. Nekdanje Škale in današnja Stara vas ležita zelo blizu in ni popolnoma jasno, ali sta bili v preteklosti to ločeni naselji ali le dela enega, smemo pa s precejšnjo gotovostjo domnevati, da je sredi 13. stoletja prišlo do preselitve dela stare naselbine pod Velenjski grad, kjer se je oblikoval nov trg Velenje (Wöllan). Ta se v listinah prvič omenja leta 1264. V mlajših dokumentih se za »nekdanje Velenje«, današnje Staro vas, dosledno uporablja ime Alt Wöllan (Staro Velenje), za predel, ki ga danes imenujemo Staro Velenje, pa samo Wöllan. Ko je v štiridesetih in petdesetih letih 20. stoletja na severnem robu vzhodne polovice Šaleške doline začelo nastajati novo urbano naselje, so ga poimenovali Novo Velenje. Nekaj let so bila torej v Šaleški dolini kar tri »Velenja«, ki so jih v celoto – mesto Velenje – povezali sprememba urbanističnega načrta, regulacija Pake ter gradnja novega mestnega središča.

STEKLENA DIREKCIJA

Ko se je občina v Šaleški dolini iz Občine Šoštanj leta 1963 preimenovala v Občino Velenje in prenesla sedež iz Šoštanja v upravno stavbo velenjskega premogovnika ob Titovem trgu, ki jo je občini podaril premogovnik, se je vodstvo premogovnika preselilo v stavbo, ki so jo domačini poimenovali Steklena direkcija. Gre za velenjsko stavbo, pri kateri je vseh pet načel moderne arhitekture, ki jih je postavil švicarsko-francoski arhitekt, oblikovalec, pisec in slikar Le Corbusier, najbolj izrazitih. Stekleno direkcijo je načrtoval priznani slovenski arhitekt Aljoša Aljančič.

»ŠAHT«

Rudniški jaški ali »šahti«, kot jih običajno imenujejo rudarji in prebivalci rudarskih krajev, dajejo prostoru poseben pečat, imajo pa tudi močno simbolno vlogo, saj predstavljajo vez s skrivnostnim, temačnim in skritim »podzemeljskim mestom«. Velenjski premogovnik je zgradil tri glavne izvažalne in prevažalne jaške, okoli katerih so se oblikovala posamezna jamska središča. Z gradnjo prvega, danes znanega kot Jašek Škale, so začeli leta 1888. Jašek, ki se je najprej imenoval Jašek cesarja Franca Jožefa in nato Kralja Petra jašek, pomeni začetek industrijskega izkopavanja premoga v Šaleški dolini. Po izgradnji drugega jaška, Jaška Preloge, konec leta 1953, se je Jaška Škale prijel tudi ime Stari jašek (»Star šaht«). Jašek Preloge, ki je omogočal izvažanje bistveno večjih količin premoga, simbolizira obdobje najhitrejše rasti in razvoja premogovnika in mesta. Ker je bil postavljen na najkvalitetnejšem sloju premoga, so konec leta 1986 namenu predali še tretje šaleško jamsko središče, poimenovano Nadomestni objekti Preloge (NOP), kjer stoji in še vedno obratuje Jašek Nove Preloge.

ŠOLA

V petdesetih letih 20. stoletja je s številom prebivalcev naraščalo tudi število šoloobveznih otrok, pouk pa je tedaj še vedno potekal v stari grajski konjušnici in v stavbi nekdanje nemške šole. Velenjska občina je leta 1953 med prvimi v Jugoslaviji sprejela sklep o razpisu "Občinskega ljudskega posojila" za izgradnjo popolne gimnazije in osnovne šole v višini takratnih 11.600.000 dinarjev. V ponedeljek, 31. avgusta 1953, so osnovno šolo začeli graditi. Pri gradnji so z udarniškim delom pomagali tudi Velenjčani in udeleženci mladinskih delovnih brigad. Nova šola je vrata odprla septembra 1955. Takrat se je imenovala II. osnovna šola, danes pa jo poznamo kot Osnovno šolo Mihe Pintarja - Toleda. Leta 1963 so v Velenju odprli drugo moderno osnovno šolo, Osnovno šolo Gustava Šiliha. Leta 1971 se je šolama, ki ju odlikuje odlična arhitektura, pridružila Osnovna šola Antona Aškercarja. Leta 1974 so v Velenju predali namenu tudi novozgrajeno osnovno šolo s prilagojenim programom, ki so jo poimenovali po legendarni XIV. partizanski diviziji (danes Center za vzgojo, izobraževanje in usposabljanje Velenje). Leta 1977 so začeli graditi še eno osnovno šolo, ki je prve učence sprejela že jeseni istega leta (nekaj let je bila

to Celodnevna osnovna šola Veljko Vlahović, danes Osnovna šola Livada). Leta 1981 je vrata odprla že šesta velenjska osnovna šola, takrat poimenovana Osnovna šola bratov Mravljakov, danes Osnovna šola Gorica. Zadnjo osnovno šolo smo v Velenju dobili leta 1988 (Osnovna šola Šalek). Prva velenjska srednja šola je bila Industrijska rudarska šola, ki je bila v stavbi današnje Gimnazije Velenje odprta 15. septembra 1958. Do 28. junija 1962 je delovala kot samostojen zavod, 30. maja 1963 pa je postala del Rudarskega šolskega centra (RŠC), ki so ga sestavljali triletna poklicna šola rudarske, kovinarske in elektro stroke, petletna rudarska tehniška šola, šolske delavnice, šolska delovišča in dom rudarjev s popolno oskrbo za učence iz oddaljenih krajev. Leta 1962 je premogovnik postavil drugo šolsko zgradbo z 18-imi sodobnimi učilnicami. Kasneje so ji prizidali sodobno telovadnico, leta 1965 pa je bila ustanovljena velenjska gimnazija, na katero se je v njenem prvem šolskem letu vpisalo 62 dijakov.

TITO

Josip Broz - Tito (1892–1980) je bil vrhovni poveljnik Narodnoosvobodilne vojske in partizanskih odredov Jugoslavije, maršal in dosmrtni jugoslovanski predsednik. Kot osrednja osebnost tako imenovane druge Jugoslavije je pomembno vplival tudi na razvoj Velenja, ki je postalo prepoznavno kot »Jugoslavija v malem« in simbol »jugoslovanske smeri« socialistične poti v prihodnost. Industrializacija in modernizacija življenja ter bratstvo in enotnost jugoslovanskih narodov so bili osrednje točke Titove vizije, zato je takšen razvoj Velenja spodbujal in podpiral. Mesto je obiskal štirikrat: 19. avgusta 1958, 27. avgusta 1962, 30. avgusta 1963 in 27. aprila 1969. Velenje se je Titu poklonilo s poimenovanjem osrednjega mestnega trga, s postavitvijo 10 metrov visokega spomenika ob trgu leta 1977 in s preimenovanjem mesta v Titovo Velenje. Mesto (ne pa tudi občina) se je po Titu imenovalo do 17. julija 1990, ko so zbori velenjske občinske skupščine razveljavili sklep o preimenovanju iz leta 1981.

UDARNIŠTVO

Z udarniškim delom so v Velenju pričeli takoj po 2. svetovni vojni, ko so popravljali med vojno bombardirane premogovniške naprave, kopali premog za upokojence in popravljali poškodovane domačije. Z udarniškim delom so leta 1946 popravili cesto Velenje–Podkraj, naslednji dve leti pa zgradili kulturni in združni dom. Med letoma 1952 in 1953 so urejali okolico jezera, zgradili letni kino, naselje počitniških hišic, Restavracijo Jezero in otroški vrtec, kasneje pa so udarniki pomagali pri gradnji stadiona, osnovnih šol, smučarskih skakalnic, otroškega igrišča, športnih igrišč in poti ob jezerih. Med letoma 1947 in 1964 so Velenčani opravili več kot milijon udarniških ur. Zadnje večje udarniške akcije so v Velenju organizirali leta 1969, ko so zgradili cesto proti Šentilju. Čeprav se je večina Velenjčanov prostovoljno udeleževala udarniškega dela, je bila udeležba vendarle tudi obvezna, saj je bilo določeno število udarniških ur pogoj za pridobitev stanovanjske pravice. Udarnikom so podeljevali tudi udarniške značke: zlato za 100, srebrno za 75 in bronasto za 50 udarniških ur.

ULICA

Velenje je začelo rasti po 2. svetovni vojni. Leta 1952 je bilo prvič uvrščeno med mestna naselja, v Zakonu o območjih krajev in občin iz leta 1955 pa je bilo tudi že zapisano kot »mesto Velenje«. Hitra rast mesta je terjala ustrezno označitev stanovanjskih in drugih objektov, zato je Velenje leta 1956 dobilo prvih sedem ulic. To so bile Celjska, Kidričeva, Partizanska, Ljubljanska, Šaleška, Koroška in Stanetova ulica. O hitri rasti mesta priča predvsem poimenovanje cest v naselju Gorica, ki so jih kar oštevilčili. Danes so v Velenju štirje trgi in 101 ulica oziroma cesta.

VELENJČAN

Po 2. svetovni vojni je število prebivalcev Velenja naglo naraščalo. Od leta 1945 do 1948 se je v Velenje priselilo 362 prebivalcev, večinoma slovenskih rudarjev, ki so s svojimi družinami prišli iz Nemčije, Belgije in Francije. Ob prvem popisu po 2. svetovni vojni, leta 1948, je v Velenju živelo 1121 oseb. Do popisa prebivalstva leta 1953 se je število Velenjčanov podvojilo; priseljenci so prihajali predvsem iz sosednjih in drugih slovenskih občin. Narodnostna sestava Velenjčanov se je spreminjala predvsem med letoma 1971 in 1981, ko je bilo priseljevanje delavcev iz drugih republik nekdanje Jugoslavije najbolj obsežno. Ob popisu prebivalstva leta 1981 je v občini Velenje prebivalo 38.041 oseb; 31.989 Slovencev in 6052 Neslovencev. Julija 2018 je v mestni občini Velenje živelo 29.573 državljanov Republike Slovenije in 3.386 tujih državljanov.

VELENJE

Iz vira zemljepisnega imena Velenje ni mogoče z gotovostjo pojasniti, a etimološka, zgodovinska in druga strokovna javnost se najbolj nagiba k teoriji, da ime izvira iz korena velen (tudi veln), ki pomeni krčevino ali pašnik (velenjak). Po drugi teoriji naj bi Velenje dobilo ime po rimski poštni postojanki Upellae ob cesti med Celeio (Celjem) in Virunumom na Gosposvetskem polju, ki naj bi po nekaterih domnevah stala na območju Stare vasi. Po tretji teoriji pa naj bi bilo Velenje poimenovano po staroslovanskem bogu Velesu, zaščitniku konj in živine.

VIR NAVDIHA

Velenje je v letih hitre rasti in neslutenege razvoja navdihovalo mnoge – njegove snovalce, ustvarjalce, prebivalce, obiskovalce. Pa tudi kasneje, na primer v času vztrajnega in uspešnega odpravljanja škodljivih vplivov premogovništva in proizvodnje električne energije na okolje. Vedno je bilo mesto, ki je ob kvantiteti želelo predvsem kvaliteto. Verjamemo, da je Velenje s svojo posebno zgodbo še vedno lahko vir navdiha. V letošnjem letu je dobilo novo blagovno znamko, namenjeno predstavljanju Velenja kot turistične destinacije. Likovno podobo znamke dopolnjuje slogan »Velenje – vir navdiha«.

VIZIJA

Krog snovalcev Novega Velenja, zbran okoli Nestla Žganka, je imel zelo ambiciozno vizijo: zgraditi najmodernejšo jugoslovansko mesto, ki bo že na prvi pogled podiralo trdovratne stereotipe o rudarskih in delavskih naseljih. Z motom »Samo najboljše je dovolj dobro za rudarja!« je Žgank pogosto »opravičeval« načrte, ki so jih snovali v Velenju. Vizija Novega Velenja je bila pravzaprav preprosta, a je kljub temu pri številnih (tudi vplivnih politikih) ostala nerazumljena.

V Velenju so bili prepričani, da »streha nad glavo« ni dovolj, saj mora mesto z raznolikimi dejavnostmi in storitvami ljudem omogočati bogato in kvalitetno življenje; poleg »objektov družbenega standarda« so želeli »ustvariti« kultiviranega in socializiranega meščana. Fizična moč in pogum rudarja nista bila dovolj; ideal je postal rudar, ki ne pije in vzorno skrbi za družino v svojem lepem, velikem stanovanju, se udeležuje udarniških akcij, se ukvarja s športom in obiskuje kulturne prireditve.

ZDRAVSTVENI DOM

V prvem povojnem desetletju je bil v Velenju en sam zdravnik, ki je imel ambulanto pri premogovniku. Organiziranje zdravstvenih storitev v tako hitro rastočem mestu, kot je bilo Velenje v šestdesetih in sedemdesetih letih 20. stoletja, je bilo zahtevno. Potrebni so bili dovolj veliki objekti, ki so terjali znatna finančna sredstva. Tako je Velenje gradilo zdravstveni dom v več fazah. Leta 1954 so naročili načrte za enonadstropni zdravstveni center paviljonskega tipa. Leta 1958 so začeli z gradnjo po načrtih arhitekta Ivana Kocmuta. Do srede leta 1959 so dokončali ambulantni del, do konca leta pa lekarno. Gradnja osrednjega dvonadstropnega upravno ambulantnega objekta se je začela leta 1960. Končana je bila v dveh letih. Zdravstveni dom, arhitekturno in urbanistično usklajen z drugimi stavbami mestnega središča, ki ga Velenjčani poznamo kot »stari del«, je potrebam zadostoval le desetletje. Leta 1974 je dobil novo, veliko dvonadstropno krilo, leta 1987 pa še tretje. V celoti je bil Zdravstveni dom Velenje dograjen leta 1995.

ZELENA STRAŽA

V vzorno in vzorčno urejenem mestu so veliko pozornosti namenjali njegovemu videzu. Tisti, ki so v mestu dobili stanovanja, so morali zanje dobro skrbeti, prav tako pa so bili odgovorni za lep izgled stavb in njihove okolice. Občinska oblast je spodbujala akcije urejanja okolja in ocenjevanja s cvetjem zasajenih gredic in balkonov, v stanovanjskih soseskah, delovnih okoljih in šolah so vzdrževanju reda in čistoče namenjali posebno pozornost. Člani »Zelene straže«, tedanje oblike organiziranega okoljevarstva, so pobirali odpadke, sadili okrasne rastline in izdelovali plakate, letake in table, ki so opozarjale: »Ne trgaj cvetic!«, »Ne hodi po travi!« in podobno.

ŽELEZNICA

Slabo desetletje po odprtju novega mestnega središča (leta 1968) so železniško progo, ki je v Velenje prišla leta 1891 iz Celja, leta 1899 pa so jo podaljšali do Dravograda (bila je del povezave med Celjem in Zeltwegom) zaradi domnevne nerentabilnosti ukinili. Ko so odstranjevali tire proge, ki je potekala vzporedno s Tomšičevo cesto mimo zdravstvenega doma proti Šaleku, so zaradi ogorčenja domačinov menda morali delavce varovati miličniki.

ŽGANK

»Rdeči kralj«, »oče novega Velenja«, »graditelj Velenja« so trije od vzdevkov, ki so jih Velenjčani nadeli Nestlu Žganku (1909–2004). Žgank je v Velenje prišel konec leta 1950, ko so ga imenovali za direktorja velenjskega premogovnika. Za nalogo so mu zadali reorganizacijo delovanja premogovnika in med letoma 1950 in 1965 mu je uspelo z ekipo najožjih sodelavcev ustvariti enega najmodernejših jugoslovanskih premogovnikov. Ožje vodstvo premogovnika je prevzelo ključno vlogo tudi pri gradnji mesta, ki je še desetletja po dograditvi veljalo za najmodernejše jugoslovansko mesto. Leta 1969 je bil Žgank izvoljen

za predsednika Skupščine občine Velenje. Po dveh mandatih na čelu občine je bil zadnji dve leti pred upokojitvijo leta 1980 direktor Zavoda za urbanizem Velenje. Mestna občina Velenje mu je leta 2009, ob 50. obletnici odprtja novega mestnega središča, postavila spomenik.

ŽUPAN

Velenje sta doslej vodila le dva župana, izvoljena na neposrednih lokalnih volitvah v samostojni Sloveniji: aktualni župan Mestne občine Velenje, ki občino vodi tretji mandat (od leta 2010), in njegov predhodnik Srečko Meh, ki je bil velenjski župan 16 let (1994–2010).

Prvi možje povojnega Velenja pred njima so bili izvoljeni posredno in so se imenovali predsedniki občine oziroma predsedniki občinske skupščine. To so bili Ludvik Mali (1962–1965), Anton Močilnik (1965–1966), Peter Krapež (1966–1969), Nestl Žgank (1969–1978), Franc Korun (1978–1982), Janez Basle (1982–1986), Drago Šulek (1986–1990) in Pankracij Semečnik (1990–1994). V Semečnikovem mandatu je Velenje dobilo status mestne občine.

20. september 1959

Med letoma 1957 in 1959 se je pod geslom "Čim več zraka, čim več sonca!" gradilo novo mestno središče

Velenja. V tem času so zrasle nekatere najbolj reprezentančne velenjske zgradbe. Za datum slovesnega odprtja novega mestnega središča je bil sprva predviden dan rudarjev, 3. julij 1959. Ker pa dela do takrat niso bila končana, so slovesnost prestavili – najprej na 13. september, potem pa na 20. september 1959. Tega dne so veličastni dogodek izpeljali, čeprav tudi tedaj večina stavb v mestnem središču še ni bila povsem dograjena. Odprtje novozgrajenega mestnega središča so posvetili 40. obletnici ustanovitve Komunistične partije Jugoslavije. Pokrovitelj prireditve je bil Franc Leskošek - Luka, član Centralnega komiteja Zveze komunistov Jugoslavije, udeležili pa so se je številni pomembni gostje. Slovesnosti je prisostvovalo 20 tisoč ljudi. Točno ob 10. uri so topovski streli z bližnjih hribov, prihod slavnostne rudarske povorke in zvoki fanfar oznanili pričetek osrednje svečanosti. Pozdravnim nagovorom in branju pozdravnih brzojavk Josipa Broza - Tita ter podpredsednikov zveznega izvršnega sveta Edvarda Kardelja,

Aleksandra Rankovića in Rodoljuba Čolakovića je sledil bogat kulturni program, ki so ga v celoti pripravili Velenjčani sami. Zadnji govornik, ob katerem je ves čas stala častna straža, je bil Franc Leskošek - Luka, ki je tudi odkril spominsko ploščo. Uradni del slovesnosti se je zaključil z Internacionalo, obiskovalci pa so si nato ogledali še razstavo o razvoju velenjskega premogovnika in mesta Velenje v bližnji Delavski univerzi. Popoldne je minilo v znamenju zabavnih in športnih prireditev.

20. SEPTEMBRA

**VELENJE
PRAZNUJE!**

Čestitamo!

Župan, Svet in Uprava
Mestne občine Velenje

KOLENDAR PRIREDITEV

OB PRAZNIKU MESTNE OBČINE VELENJE

Vljudno vabljeni na številne prireditve, ki jih v počastitev občinskega praznika pripravljamo v sodelovanju s številnimi organizatorji in kulturnimi ustvarjalci.

Obiščite jih!

72 | 73

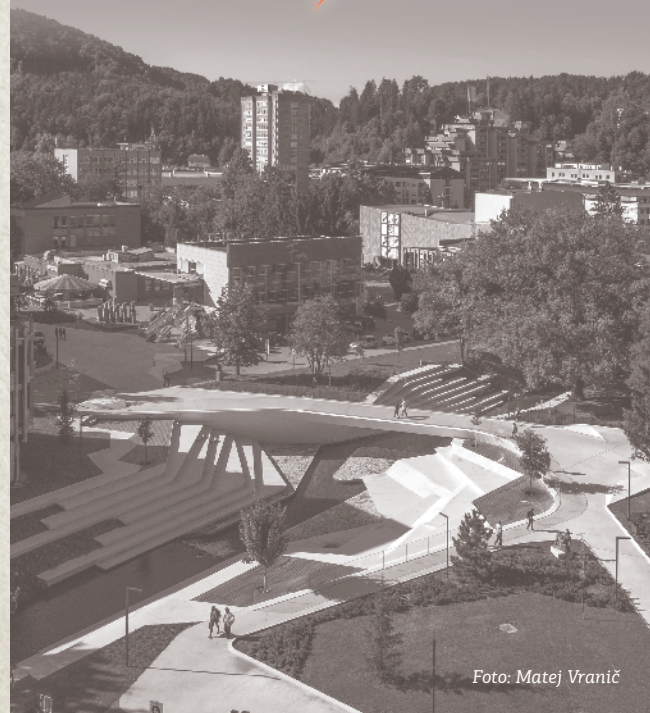

Foto: Matej Vranič

AVGUST

URA	NAZIV	KRAJ	ORGANIZATOR
PETEK, 23. AVGUST			
20.00	Graška Gora'poje in igra 2019	Športno igrišče na Graški Gori	KD Graška Gora, ZKD Šaleške doline, ZKD Slovenj Gradec, ob podpori Mestne občine Velenje, Mestne občine Slovenj Gradec, Občine Mislinja in Festivala Velenje
ČETRTEK, 29. AVGUST			
10.00	Srečanje uprav občin Mislinja, Slovenj Gradec in Velenje	Športno igrišče na Graški Gori	Mestni občini Slovenj Gradec in Velenje, Občina Mislinja
18.00	Večer v amfiteatru s Plesnim studiem N	Amfiteater	Zavod za turizem Šaleške doline
PETEK, 30. AVGUST			
8.00	Očiščevalna akcija – urejanje brežin vodotokov	Različne lokacije po mestu	Mestna občina Velenje, Komunalno podjetje Velenje in člani političnih strank
SOBOTA, 31. AVGUST			
11.00	33. spominsko srečanje borcev, planincev, brigadirjev in članov veteranskih organizacij na Graški Gori	Športno igrišče na Graški Gori	Zduženje borcev za vrednote NOB Velenje ob podpori Mestne občine Velenje in drugi
20.00	Koncert ob prazniku Mestne občine Velenje: 45 let skupine AVE z glasbenimi gosti	Titov trg	AVE ob podpori Mestne občine Velenje

SEPTEMBER

URA	NAZIV	KRAJ	ORGANIZATOR
NEDELJA, 1. SEPTEMBER			
14.00	13. Mlinarska nedelja v dolini mlinov	Vovkov mlin v dolini mlinov	Turistično društvo Vinska Gora, Kulturno prosvetno društvo, Krajevna skupnost Vinska Gora, Društvo podeželske mladine Vinska Gora, Kulturno-umetniško društvo, Turistično društvo in Prostovoljno gasilsko društvo Dobrna
TOREK, 3. SEPTEMBER			
18.00	Večer v amfiteatru s triom Mihael Hrustelj	Amfiteater	Zavod za turizem Šaleške doline
SREDA, 4. SEPTEMBER			
9.00	Pohod krajanov Stare vasi na Sleme	Zbor pred domom KS Stara vas	KS Stara vas
18.00	Športne igre in županov piknik za gasilce, pripadnike civilne zaščite, člane društev s področja zaščite in reševanja, prostovoljce in krvodajalce, policiste in mestne redarje	Šotor pri Restavraciji Jezero	Mestna občina Velenje
ČETRTEK, 5. SEPTEMBER			
18.00	Večer v amfiteatru z vokalno skupino Vox Corde	Amfiteater	Zavod za turizem Šaleške doline
15.00	Mednarodno tekmovanje v kegljanju na vrvi	Dom krajanov v Paki pri Velenju	KS Paka pri Velenju

URA	NAZIV	KRAJ	ORGANIZATOR
18.00	Odprtje razstave Jelke Reichman z naslovom Ilustracije za vse generacije in podelitev naziva častna Pikina ambasadorka	Galerija Velenje	Festival Velenje

PETEK, 6. SEPTEMBER

17.00	Predaja 60 sončnic ob 60-letnici odprtja novega mestnega središča Velenja	Vila Bianca	Mestna občina Velenje in Društvo Gambatte
18.00	Odprtje sončne ure in prenovljene ploščadi v Sončnem parku – Poletna noč v Sončnem parku (koncert)	Ploščad v Sončnem parku	Mestna občina Velenje in Glasbena šola Fran Korun Koželjski

SOBOTA, 7. SEPTEMBER

9.30 ▼ 12.00	Povežimo se	Na travniku pred Vilo Rožle v Sončnem parku	Strokovni svet za socialna in zdravstvena vprašanja – Socialni demokrati Velenje in Center za vzgojo, izobraževanje in usposabljanje Velenje
14.00	Praznovanje KS Paka pri Velenju	Dom krajanov	KS Paka pri Velenju

PONEDELJEK, 9. SEPTEMBER

11.00	Odprtje nove razstave v Galeriji na prostem pri Pošti z naslovom Velenjski župani in častni občani	V Galeriji na prostem pri Pošti, nasproti NC Velenje na Kidričevi cesti	Mestna občina Velenje in Muzej Velenje
-------	--	---	--

URA	NAZIV	KRAJ	ORGANIZATOR
17.00	Svečano odprtje 30. Pikinega festivala Pikin festival se bo odvijal od 10. do 15. 9. na različnih lokacijah v mestu (Titov trg, Rdeča dvorana Velenje, Mestno otroško igrišče).	Titov trg/Rdeča dvorana Velenje (v primeru dežja)	Festival Velenje ob podpori Mestne občine Velenje, soorganizatorji in partnerji

TOREK, 10. SEPTEMBER

11.00	Zasaditev šestih dreves tulipanovcev ob šestih desetletjih uspešnega razvoja našega mesta	Pri pumptrack poligonu	Mestna občina Velenje
16.00	Odprtje gobarske učne poti in prenovljene trim steze	Trim steza pri Vili Herberstein	Mestna občina Velenje in Gobarsko društvo Marauh

SREDA, 11. SEPTEMBER

10.00	Športno srečanje krajanov in krajanov KS Stare vasi in krajanov krajevnih skupnosti in mestnih četrti Mestne občine Velenje	Prireditveni prostor ob Domu krajanov v KS Stara vas	KS Stara vas
17.00	Županov sprejem za prvošolce	Titov trg/Rdeča dvorana Velenje (v primeru dežja)	Mestna občina Velenje in Festival Velenje

ČETRTEK, 12. SEPTEMBER

10.00	Sprejem otrok iz Sarajeva	Sejna dvorana MOV	Mestna občina Velenje
16.00	Odprtje razstave Vinska Gora v pesmi, besedi in sliki	Mala dvorana Večnamenskega doma Vinska Gora	Društvo upokojencev in Krajevna skupnost Vinska Gora
17.00	Odprtje razstave v avli MOV – razstava likovnih del otrok Vrtca Velenje z naslovom Radi imamo Velenje	Avla Mestne občine Velenje	Mestna občina Velenje in Vrtec Velenje

URA	NAZIV	KRAJ	ORGANIZATOR
17.00	Odprtje likovne razstave Moje mesto, rad te imam!	Vila Bianca	Društvo šaleških likovnikov, ZKD Šaleške doline in JSKD – Območna izpostava Velenje
18.00	Odprtje razstave Podobe Velenja	Velenjski grad	Muzej Velenje

PETEK, 13. SEPTEMBER

10.00 ▼ 19.00	Pikina promenada okusov	Velenjska promenada	Mestna občina Velenje in Zavod za turizem Šaleške doline
17.00	Prireditev ob prazniku KS Vinska Gora in odprtje vrtca Mlinček v Vinski Gori	Prireditvena ploščad pred Večnamensko dvorano	Krajevna skupnost Vinska Gora, društva in Mestna občina Velenje
21.00	Koncert ob prazniku Mestne občine Velenje: Ansambel Saša Avsenika	Pred Max klubom (med Rdečo dvorano in Mercator centrom)	Max klub ob podpori Mestne občine Velenje
petek 13.9 ▼ nedelja 15.9.	Alpski pokal v smučarskih skokih za fante in dekleta – HS 75 V petek, 13. 9., od 18. ure dalje V soboto, 14. 9., od 18. ure dalje V nedeljo, 15. 9., od 9. ure dalje (ekipna tekma)	Smučarsko- skakalni center Velenje	Mestna občina Velenje in Smučarsko skakalni klub Velenje

SOBOTA, 14. SEPTEMBER

10.00	Predstavitve folklornih skupin in jedi ob prazniku MO Velenje v KS Šalek	Tržnica pred Mercator trgovino	KS Šalek
-------	--	--------------------------------------	----------

URA	NAZIV	KRAJ	ORGANIZATOR
NEDELJA, 15. SEPTEMBER			
16.00	Zaključna slovesnost 30. Pikinega festivala in koncert raperja Zlatka	Titov trg	Festival Velenje ob podpori Mestne občine Velenje, soorganizatorji in partnerji

PONEDELJEK, 16. SEPTEMBER

18.00	Večer v amfiteatru s plesno- rekreativnim studiem Mdance	Amfiteater	Zavod za turizem Šaleške doline
-------	--	------------	------------------------------------

TOREK, 17. SEPTEMBER

8.00 ▼ 13.00	Dan brez avtomobila – evropski teden mobilnosti	Rudarska cesta	Mestna občina Velenje
17.00	Predstavitve nove umetniške fotomonografije Velenja z naslovom Bogastvo pogledov in odprtje nove razstave v izložbah Podjetniškega centra Standard	Podjetniški center Standard	Mestna občina Velenje, Muzej Velenje, UVKF

SREDA, 18. SEPTEMBER

10.00	S poezijo v nova desetletja XXI. st.! Pesniško branje ob 60-letnici mesta	Vila Bianca	Ustanova Velenjska knjižna fundacija, Mestna občina Velenje in drugi
-------	--	-------------	--

ČETRTEK, 19. SEPTEMBER

18.00	Osrednja občinska proslava ob prazniku Mestne občine Velenje	Dom kulture Velenje	Mestna občina Velenje
-------	--	------------------------	-----------------------

PETEK, 20. SEPTEMBER

11.00	Predaja klopi za dojenje	Mestno otroško igrišče	Mestna občina Velenje in Apollo, d. o. o.
-------	--------------------------	---------------------------	--

URA	NAZIV	KRAJ	ORGANIZATOR
16.00	Županov sprejem za občanke in občane, rojene na dan občinskega praznika, 20. septembra	Galerija Velenje	Mestna občina Velenje
17.00	Koncert ob prazniku Mestne občine Velenje: 100 let Pihalnega orkestra Premogovnika Velenje z glasbenimi gosti Nastopili bodo: združeni zbori velenjskih osnovnih šol, 6pack Čukur, Ansambel Spev, Šaleški študentski oktet, Sanja Mlinar Marin, Robert Goter, Matjaž Jelen in Rudarski oktet Velenje. Dogodek bo povezoval Peter Poles. Koncert je darilo velenjskih glasbenikov mestu Velenje, občankam in občanom ob letošnjem jubileju.	Ploščad pred Domom kulture Velenje V primeru slabega vremena bo koncert v petek, 27. 9., na Titovem trgu. V primeru ponovnega slabega vremena pa v Rdeči dvorani Velenje.	Mestna občina Velenje
18.00	Pikado turnir KS Šalek	Gasilski dom Šalek	KS Šalek

SOBOTA, 21. SEPTEMBER

9.00 ▼ 12.00	Velenje se predstavi in Tek očkov Mestna občina Velenje bo v sodelovanju s Športno zvezo Velenje na Titovem trgu organizirala prireditev Velenje se predstavi, ki jo tradicionalno pripravljamo ob občinskem prazniku.	Titov trg	Mestna občina Velenje in Športna zveza Velenje
--------------------	---	-----------	--

URA	NAZIV	KRAJ	ORGANIZATOR
13.00	Srečanje »Starovaških domorodcev«	Pred domom KS Stara vas, Koroška 40 b, Velenje	KS Stara vas
20.00	Koncert ob prazniku Mestne občine Velenje: Ines Erbus in Željko Joksimović Dijaki Elektro in računalniške šole Šolskega centra Velenje bodo prikazali umetniško projekcijo, ki bo projicirana na velenjski kulturni dom. Z intermedijsko pomočjo 15 scen nas bodo v nekaj minutah popeljali skozi zgodovino Velenja.	Titov trg V primeru slabe vremenske napovedi bo koncert v Rdeči dvorani Velenje.	Mestna občina Velenje s podporniki

NEDELJA, 22. SEPTEMBER

15.00	Prireditev ob prazniku KS Plešivec in odprtje energetske sanirane podružnične OŠ Plešivec	Športno igrišče ob OŠ Plešivec in objekt šole	Krajevna skupnost Plešivec in Mestna občina Velenje
-------	---	---	---

PONEDELJEK, 23. SEPTEMBER

18.00	Županov sprejem za novorojence	Mladinski hotel Velenje	Mestna občina Velenje
-------	--------------------------------	-------------------------	-----------------------

TOREK, 24. SEPTEMBER

17.00	Županov sprejem za zlate maturante	Vila Bianca	Mestna občina Velenje
-------	------------------------------------	-------------	-----------------------

SREDA, 25. SEPTEMBER

16.30	Nogometna tekma med mešano ekipo Slovenske vojske, Ministrstva za obrambo RS in ekipo Mestne občine Velenje	Mestni stadion Velenje	Mestna občina Velenje
-------	---	------------------------	-----------------------

OKTOBER

URA	NAZIV	KRAJ	ORGANIZATOR
17.00	Pravljica ustvarjalnica ob 60-letnici mesta; Na potep po stezicah našega mesta	Knjižnica Velenje	Knjižnica Velenje
18.00	O Velenju pred 20. 9. 1959	Vila Bianca	Muzej Velenje, Šaleško muzejsko in zgodovinsko društvo
18.00	Večer v amfiteatru s Plešivškimi muzikanti	Amfiteater	Zavod za turizem Šaleške doline

ČETRTEK, 26. SEPTEMBER

19.00	Županov sprejem za člane turističnih društev	Galerija Velenje	Mestna občina Velenje
-------	--	------------------	-----------------------

PETEK, 27. SEPTEMBER

8.30	46. mala Napotnikova otroška kolonija Dela bodo posvečena 60-letnici mladega mesta Velenje.	Sončni park, Vila Rožle	Medobčinska zveza prijateljev mladine Velenje
------	--	-------------------------	---

SOBOTA, 28. SEPTEMBER

10.00	Praznik MO Velenje in praznik Mestne četrti Velenje - Levi breg vzhod	Kardeljeva ploščad	Svet Mestne četrti Velenje - Levi breg vzhod
-------	---	--------------------	--

NEDELJA, 29. SEPTEMBER

9.00	Delovna akcija Društva brigadirjev Velenje ob 60-letnici Velenja	Zbor pred Gasilskim domom Velenje	Društvo brigadirjev Velenje
------	--	-----------------------------------	-----------------------------

URA	NAZIV	KRAJ	ORGANIZATOR
TOREK, 1. OKTOBER			
17.00	Županov sprejem za starejše in invalide	Dom kulture Velenje	Mestna občina Velenje

SREDA, 2. OKTOBER

9.00	Pohod krajanov Stare vasi na Kozjak	Zbor pred domom KS Stara vas	KS Stara vas
------	-------------------------------------	------------------------------	--------------

ČETRTEK, 3. OKTOBER

18.00	4 leta SAŠA inkubatorja	Podjetniški center Standard	SAŠA inkubator
-------	-------------------------	-----------------------------	----------------

SOBOTA, 5. OKTOBER

9.00 ▼ 12.00	Podjetno Velenje, modna revija Razvajaj se v mestu in razglasitev zmagovalcev natečaja »Naj prodajni prostor v mestnem središču 2019«	Titov trg	Mestna občina Velenje in SAŠA inkubator
9.00 ▼ 12.00	Predstavitve kulinarike etničnih skupnosti Šaleške doline	Cankarjeva ulica	Kulturno društvo Medimurje iz Velenja

PETEK, 11. OKTOBER

9.00	Čaj z razlogom: Razvoj Savinjsko-šaleške regije v luči globalnih trendov	Vila Bianca	Britansko-slovenska gospodarska zbornica, Mestna občina Velenje, SPIRIT Slovenija, Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo, Savinjsko-šaleška gospodarska zbornica in SAŠA inkubator
------	--	-------------	---

SOBOTA, 12. OKTOBER

15.00	Razstava gob, kostanjev piknik	Pred domom KS Stara vas	KS Stara vas
-------	--------------------------------	-------------------------	--------------

KONTAKTI, URADNE URE

MESTNA OBČINA VELENJE

Titov trg 1

3320 Velenje

Telefon: (03) 8961 600

Faks: (03) 8961 654

Brezplačna telefonska številka: 080 88 09

info@velenje.si

www.velenje.si

Uradne ure

ponedeljek od 8. ure do 14.30

torek od 8. ure do 14.30

sreda od 8. do 17. ure

petek od 8. do 13. ure

LITERATURA IN VIRI ZA »ABECEDO MESTA«

LITERATURA:

Brišnik Danijela ... (et al.) 1999. Velenje. Razprave o zgodovini mesta in okolice. Velenje: Mestna občina Velenje.

Hudales, Jože 2015. Življenje v novem mestu: Velenje in njegove urbane identitete 1945 – 1960. Zbirka Razprave FF. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani.

Mihelak, Vinko 2004. Rojstvo »socialističnega čudeža« (izgradnja mesta Velenja med leti 1945 in 1965); diplomsko delo. Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani.

Mihelak, Vinko 2009. Velenje – stoletje na razglednicah. Velenje: Mestna občina Velenje.

Mihelak, Vinko 2010. Premogovnik Velenje – mejniki. Velenje: Premogovnik Velenje.

Monografija Velenje (glavni in odgovorni urednik Drago Zdunič) 1976. Zagreb: Spektr Zagreb v sodelovanju s Skupščino občine Velenje.

Muzej Velenje (Andželina Jukić, Mojca Ževart), Mestna občina Velenje 2018. Ceste in ulice mesta Velenje. Velenje: Mestna občina Velenje.

Poles, Rok 2013. Velenje, sprehod skozi mesto moderne (arhitekturni vodnik). Velenje: Mestna občina Velenje.

Ravnikar, Tone 2002. Grad Velenje. Skica usode stavbe in njenih prebivalcev. Zbirka Muzejski kolaž, knj. 5. Velenje: Kulturni center Ivan Napotnik – Muzej Velenje.

Seher, Anton 1995. Zgodovina Premogovnika Velenje, knj. 1. Velenje: Premogovnik Velenje.

Seher, Anton 1998. Zgodovina Premogovnika Velenje, knj. 2. Velenje: Premogovnik Velenje.

Velenje, monografija (glavni urednik Vlado Vrbič), 2002. Velenje: Mestna občina Velenje.

Žgank, Nestl 1999. Spomini »rdečega kralja«. Ljubljana: Založba Karantanija.

ČASOPISNI VIRI:

Naš čas (1973 -)

Rudar (1960 – 1965)

Šaleški rudar (1965 – 1972)

Velenjski rudar (1953 – 1957)

ELEKTRONSKI VIRI:

Lado Planko: Zgodovina knjižnice. <http://www.knjiznica-velenje.si/3282> (dostop: september 2019)

Javni spomeniki. <https://www.velenje.si/za-obiskovalce/naravna-in-kulturna-dediscina/10874> (dostop: september 2019)

Verica Jurak: Izvor zemljepisnega imena Velenje. <http://uvkf.si/sl/-jcv42-izvor-zemljepisnega-imena-velenje> (dostop: september 2019)

Arhitektura moderne. https://sl.wikipedia.org/wiki/Moderna_arhitektura (dostop: september 2019)

Alenka Bartulovič: Dom kulture - Velenje. <http://www.dedi.si/dediscina/324-dom-kulture-velenje> (dostop: september 2019)

Dom kulture Velenje. <http://www.festival-velenje.si/o-nas/dom-kulture-velenje> (dostop: september 2019)

Arhitektura v živo: trgovsko-stanovanjski blok arhitekta Stanka Kristla v Velenju. <https://www.dnevnik.si/1042823577> (dostop: september 2019)

Damijan Kljajič: 25 let Rdeče dvorane Velenje. http://www.srz-rdeca-dvorana.si/ig_zgodovina.php (dostop: september 2019)

Mestna občina Velenje, Rok Poles: Sprehod skozi mesto moderne. <http://www.velenje-tourism.si/files/tourism/Publikacije/Sprehod%20skozi%20mesto%20moderne.pdf> (dostop: september 2019)

Foto: Matej Vranič

*Ostanimo
srčni...*

MESTNA OBČINA
VELENJE

Izdala in založila: Mestna občina Velenje
Vsebina: Muzej Velenje (Vinko Mišelak, Mojca Ževart,

Alma Javornik)

Fotografije: Volbenk Pajk (arhiv Muzeja Velenje;
obdelava fotografij Milena Slatinjek, Andželina Jukić)

Oblikovanje: OPA/celica (Bojan Pavšek)

Tisk: Collegium Graphicum

Naklada: 14.000 izvodov

Velenje, september 2019

KOLOFON